

ЗАКЛУТОК НА ПРЕГОВОРНИТЕ

ВОСЕМ

Мисис С. Савоски-Петровска

ПРЕДЛОВИЕ И КРАЈОВЕ ГЛАВА I

ПРИРАЧНИК

СО НАСТАВНИ АКТИВНОСТИ ПО ТЕРМИНОЛОШКИ ПРЕДМЕТИ ВО НАСТАВА ПО ПРЕВЕДУВАЊЕ И ТОЛКУВАЊЕ

Татјана Павлова-Петровска

ОРГАНИЗАЦИЈА НА ЧАС ПО ТЕРМИНОЛОШКИ ПРЕДМЕТ ВО
ДИКЦИОНАРСКАТА ДИКЦИОНАРИЈА

Катерина Петровска-Димитрова

ОРГАНИЗАЦИЈА НА ЧАС ПО ТЕРМИНОЛОШКИ ПРЕДМЕТ ВО
ПОРТОГЛУКА ЗА ПРЕВЕДУВАЊЕ И ТОЛКУВАЊЕ

Катерина Петровска-Димитрова

ОРГАНИЗАЦИЈА НА ЧАС ПО ТЕРМИНОЛОШКИ ПРЕДМЕТ ВО
ДВОЈАЗОНИКО ТОЛКУВАЊЕ

Сана Габриелска

ОРГАНИЗАЦИЈА НА ЧАС ПО ТЕРМИНОЛОШКИ ПРЕДМЕТ ВО
ИЗУКУ

Сана Габриелска

ОРГАНИЗАЦИЈА НА ЧАС ПО ТЕРМИНОЛОШКИ ПРЕДМЕТ ВО
ИЗУКУ

Татјана Павлова-Петровска

ОРГАНИЗАЦИЈА НА ЧАС ПО ТЕРМИНОЛОШКИ ПРЕДМЕТ ВО
ИЗУКУ И КОМПЈУТЕРИЗИРАНИ ТЕХНИКИ

Мисис Савоски-Петровска

ОРГАНИЗАЦИЈА НА ЧАС ПО ТЕРМИНОЛОШКИ ПРЕДМЕТ ВО
ИЗУКУ

Татјана Павлова-Петровска

ОРГАНИЗАЦИЈА НА ЧАС ПО ТЕРМИНОЛОШКИ ПРЕДМЕТ ВО
ИЗУКУ

Татјана Павлова-Петровска

ОРГАНИЗАЦИЈА НА ЧАС ПО ТЕРМИНОЛОШКИ ПРЕДМЕТ ВО
ИЗУКУ

Татјана Павлова-Петровска

ОРГАНИЗАЦИЈА НА ЧАС ПО ТЕРМИНОЛОШКИ ПРЕДМЕТ ВО
ИЗУКУ

Уредници:

проф. д-р Милена Саздовска-Пигуловска

проф. д-р Солзица Поповска

Филолошки факултет „Блаже Конески“ - Скопје

Универзитет „Св. Кирил и Методиј“ - Скопје

Лектура:

Татјана Шахпаска

Прирачникот е објавен во рамките на научноистражувачкиот проект „Осовременување на методите и техниките во наставата по стручен јазик на интердисциплинарни студии по преведување и толкување“ финансиран од Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје. Текстовите во прирачникот произлегуваат од работилницата „Методи на предавање терминологија во настава по преведување и/или толкување“ одржана во јуни 2021 година.

СОДРЖИНА

ЗА АВТОРИТЕ НА ПРИРАЧНИКОТ.....	5
ВОВЕД.....	9
Милена Саздовска-Пигуловска	
ПРЕДАВАЊЕ И УЧЕЊЕ ТЕРМИНОЛОГИЈА НА АКАДЕМСКИ СТУДИИ ПО ПРЕВЕДУВАЊЕ И/ИЛИ ТОЛКУВАЊЕ	11
Емилија Бојковска, Емина Авдик	
ТЕРМИНОЛОГИЈАТА ОД ПРЕВЕДУВАЧКО-ТОЛКУВАЧКИ АСПЕКТ	19
ОПИС НА УСПЕШНИ НАСТАВНИ АКТИВНОСТИ ПО ТЕРМИНОЛОШКИ ПРЕДМЕТИ ВО НАСТАВА ПО ПРЕВЕДУВАЊЕ И/ИЛИ ТОЛКУВАЊЕ	39
Татјана Панова-Игњатовиќ	
ОРГАНИЗАЦИЈА НА ЧАС ПО ТЕРМИНОЛОГИЈА ОД ОБЛАСТА НА ДИПЛОМАТСКАТА КОМУНИКАЦИЈА.....	41
Катарина Ѓурчевска-Атанасовска	
ОРГАНИЗАЦИЈА НА ЧАС ПО ТЕРМИНОЛОГИЈА ВО РАМКИТЕ НА ПРЕДМЕТОТ ПОДГОТОВКА ЗА ПРЕВЕДУВАЊЕ И ТОЛКУВАЊЕ	45
Катарина Ѓурчевска-Атанасовска	
ОРГАНИЗАЦИЈА НА ЧАС ПО ТЕРМИНОЛОГИЈА ВО РАМКИТЕ НА ПРЕДМЕТОТ ДВОНАСОЧНО ТОЛКУВАЊЕ.....	48
Сања Гавриловска	
ОРГАНИЗАЦИЈА НА ЧАС ПО ТЕРМИНОЛОГИЈА ОД ОБЛАСТА НА ПОЛИТИЧКИТЕ НАУКИ	52
Сања Гавриловска	
ОРГАНИЗАЦИЈА НА ЧАС ПО ТЕРМИНОЛОГИЈА ОД ОБЛАСТА НА ПРАВОТО	55
Николче Мишкоски	
ОРГАНИЗАЦИЈА НА ЧАС ПО ТЕРМИНОЛОГИЈА ОД ОБЛАСТА НА ИНФОРМАТИЧКИТЕ И КОМУНИКАЦИСКИТЕ ТЕХНОЛОГИИ.....	58
Милена Саздовска-Пигуловска	
ОРГАНИЗАЦИЈА НА ЧАС ПО ТЕРМИНОЛОГИЈА ОД ОБЛАСТА НА ЕКОНОМИЈАТА И ЕВРОПСКАТА УНИЈА	60
Мирјана Алексоска-Чкатроска	
ОРГАНИЗАЦИЈА НА ЧАС ПО ТЕРМИНОЛОГИЈА ОД ОБЛАСТА НА ЕКОНОМИЈАТА ..	64
Солзица Поповска	
ОРГАНИЗАЦИЈА НА ЧАС ПО ТЕРМИНОЛОГИЈА ОД ОБЛАСТА НА МЕДИЦИНАТА... ..	70
Даниела Димовска	
ОРГАНИЗАЦИЈА НА ЧАС ПО ТЕРМИНОЛОГИЈА ОД ОБЛАСТА НА ЕКОНОМИЈАТА ..	73

Даниела Димовска

ОРГАНИЗАЦИЈА НА ЧАС ПО ТЕРМИНОЛОГИЈА ОД ОБЛАСТА НА МЕДИЦИНАТА ... 76

Ивана Трајаноска

ОРГАНИЗАЦИЈА НА ЧАС ПО ДЕЛОВНА ТЕРМИНОЛОГИЈА 79

Виолета Јанушева

ОРГАНИЗАЦИЈА НА ЧАС ПО ТЕРМИНОЛОГИЈА ОД ОБЛАСТА НА
ИНФОРМАТИЧКАТА ТЕХНОЛОГИЈА..... 83

ЗАКЛУЧОЦИ И ПРЕПОРАКИ 89

Милена Саздовска Пигуловска, Солзица Поповска, Катарина Ѓурчевска Атанасовска,

Сања Гавриловска

ЗАКЛУЧОЦИ И ПРЕПОРАКИ ЗА ПРЕДАВАЊЕ И ИЗУЧУВАЊЕ ТЕРМИНОЛОГИЈА 91

ОРГАНИЗАЦИЈА НА ЧАС ПО ТЕРМИНОЛОГИЈА ОД ОБЛАСТА НА ИНФОРМАТИЧКАТА ТЕХНОЛОГИЈА

Предметот Терминологија 1 е застапен во седмиот семестар во предметната програма на студиската програма Преведување од македонски на англиски јазик и од англиски на македонски јазик на Педагошкиот факултет при Универзитетот „Св. Климент Охридски“ - Битола. Предметот се предава на македонски јазик.

На предметот Терминологија 1 се работат разни наставни активности што опфаќаат пребарување терминологија на интернет. Пребарувањето онлајн-ресурси е многу корисно затоа што овозможува зголемување на интересот и на мотивацијата на студентите. Овој вид вежби ја зголемуваат активноста на студентите и ја поттикнуваат интерактивноста на часот.

Конкретната вежба што ќе биде претставена подолу е **Пребарување терминологија на интернет** и опфаќа пребарување речници, стручни и научни статии, разни видови текстови, новинарски статии и друго.

Оваа наставна активност им овозможува на студентите:

(1) стекнување знаење за термилошката лексика како еден вид специјализиран јазик што е дел од општиот лексички фонд на македонскиот јазик и дел од термилошкиот систем на одделна научна дејност. Потоа студентите стекнуваат знаење за процесите термилогизација, ретермилогизација и детермилогизација, што се јавуваат како резултат на брзиот општествен развој, на процесите европеизација и глобализација, на растот на популација со високо образование итн. Притоа студентите самостојно ги применуваат стекнатите знаења за термилошката лексика на конкретни термилошки единици, ги решаваат проблемите и дилемите поврзани со нив пребарувајќи на интернет, дискутираат и предлагаат можни решенија; и

(2) стекнување вештини, пред сè, комуникациски, како и вештини за критичко и креативно размислување и решавање проблеми, што им помагаат понатаму за пишување есејски текстови, за критичка анализа на стручни и научни текстови и во процесот на преведување од македонски на англиски јазик. Студентите исто така развиваат вештини за работа со компјутер, особено во однос на техниките за пребарување и за техничко средување на текстот.

Имајќи ја предвид сè поголемата употреба на ИКТ и во наставата и во секојдневниот живот, од големо значење е правилно да се усвојат информатичките термини и да се истражуваат можностите за нивно преведување, односно предавање на македонски јазик. Исто така, како резултат на сè почестата употреба на овие термини важно е да се согледаат процесите термилогизација, ретермилогизација и детермилогизација на информатичките термини, семантичките промени кај информатичките термини како резултат на овие процеси и нивната употреба во согласност со стилските карактеристики на текстот.

Во однос на методологијата на работа при реализацијата на оваа вежба се применува следново:

- со оглед на фактот дека станува збор за нова дисциплина со која студентите не се имаат претходно запознато, се применува комбиниран приод на работа, при што нужно е на почетокот наставникот да ја објасни теориската основа од која се поаѓа во сфаќањето на термините. По краткото излагање, сите натамошни активности се насочени кон студентите, односно се практикуваат комуникацискиот и интеракцискиот приод;

- примена на активности што му овозможуваат на студентот да ја разбере наставната содржина и кои опфаќаат теоретска настава, практични вежби (самостојно, во парови и во групи), самостојна домашна задача и проектна задача;

- во текот на наставата се употребуваат компјутер (неопходна е стабилна интернет-врска), речници, стручни и научни текстови, разни пишани текстови, новинарски статии и друго.

Детален опис на реализација на конкретната наставна активност на час по информатичка терминологија:

Фаза 1: Опфаќа вовед и објаснување на темата. Наставникот ја објаснува термилошката лексика како дел од лексичкиот систем на македонскиот јазик и како дел од термилошкиот систем на одделна научна дисциплина, конкретно на информатиката, и ги воведува поимите општ лексички фонд наспорти специјализиран јазик. Наставникот наведува примери за термини од информатиката и ги воведува студентите во процесите терминологизација, ретерминологизација и детерминологизација:

- Терминологизација > премин на лексичките единици од општиот лексички фонд во термилошкиот систем на одделна научна област: копче;

- Ретерминологизација > премин на термилошките единици од една во друга научна област: вирус;

- Детерминологизација > премин на термилошките единици од одделна научна област во општиот лексички фонд: хардвер.

Наставникот ги повикува студентите да размислуваат за семантичките промени што се случуваат во текот на овие процеси, да ги објаснат со сопствени зборови и да наведат свои примери, како и да дискутираат дали информатичките термини треба да се преведуваат. Од нив се бара да го објаснат својот став (да/не) и да ги објаснат причините за изборот. Потоа наставникот ги запознава студентите со Поимникот на македонските зборови од областа на информатичката технологија и со неговата важност во зачувувањето на нормата на македонскиот јазик и во стручни информатички текстови. Студентите треба да го изразат своето мислење и во однос на поврзаноста на употребата на термините со стилската вредност на текстот. Наставникот обезбедува конкретна, индивидуализирана и корективна повратна информација за размислувањето и дискусијата на студентите.

Фаза 2: Студентите се фокусираат на конкретната задача имајќи предвид дека истражувањата покажуваат оти усвојувањето на терминологијата од J1 влијае на усвојувањето на термилошките единици во J2. Секој студент добива по еден информатички термин: даунлодира, постира, компајлира, рандомизира итн. Студентот размислува и ги споделува со групата своите сознанија за специфичностите на терминот

(граматички карактеристики) и пребарува на интернет за да најде доказ дека дадениот термин е навистина термилошка единица. Наодите за присуството/неприсуството на термилошката единица во одреден речник, за неговото значење и за неговата употреба (контекст во кој се употребува) и своите размислувања, студентот ги споделува со групата.

Наставникот ги повикува студентите да ги пребараат и Дигиталниот речник на македонскиот јазик, Толковниот онлајн-речник на македонскиот јазик и Поимникот, да ги согледаат значењето и контекстот на информатичките термини наведени во нив и да направат споредба со резултатите од претходното пребарување (често има разни значења за даден термин во разни речници). Студентите треба да предложат сопствен контекст во кој ќе го употребат дадениот термин. Наставникот обезбедува повратна информација. Понатаму, наставникот им дава краток текст (неколку реченици составени од наставникот) на студентите поврзан со информатичките термини:

Во програмирањето се важни алгоритмите за копирање датотеки од диск на УСБ, како и податоците чија вредност не се менува ($\pi=3,14$). Понатаму, важно е да се означи почеток, што се прави со зборот почеток (анг. begin). „Дибазер“ е апликација со која се бараат грешки. Се прават т.н. аплети (на интернет преку веб-разгледувач). Некои оператори се нарекуваат шифт-оператори. Со контролната for-наредба се извршува иста група наредби повеќепати, т. е. во повеќе циклуси. Има оператор за инкрементирање и оператор за декрементирање. Има знак - базирани датотеки, а тоа се прави со get-методата.

Потоа следува самостојна работа на студентите потпирајќи се на своите претходно усвоени сознанија од разни дисциплини на СМЈ. Студентите ги согледуваат отстапувањата во однос на стандарднојазичната норма - употреба на мала/голема буква, употреба на правописни и интерпункциски знаци, на скратеници, збороред итн. и самостојно ги идентификуваат информатичките термини, пребаруваат во онлајн-речници (на македонски и на англиски јазик), во Поимникот и ги согледуваат значењето и употребата на термините. Притоа студентите ја разгледуваат можноста за терминологизација, ретерминологизација и детерминологизација, како и семантичките промени кај најдените термини и ја испитуваат можноста за поставување на термилошката единица од текстот во синонимен, хомонимен, антонимен и паронимен пар. Се испитуваат и зборообразувачките можности на термините од текстот, а за сите самостојни задачи студентите прербаруваат разни научни и стручни текстови и слично, ги споделуваат резултатите од својата работа со групата, споредуваат, дискутираат и добиваат навремена повратна информација..

Фаза 3: Студентите ги презентираат резултатите од дадените активности и добиваат домашна задача.

Фаза 4: Резултатите од самостојните задачи се оценуваат формативно во однос на степенот на успешност на реализација на дадените активности, а секако и од аспект на нивната примена, инвентивност, креативност итн.

Во однос на начинот на оценување се применуваат сите три типа:

(1) Се применува дијагностичко оценување на почетокот пред да се почне со вовед во спецификите на предметот Терминологија 1. Студентите пополнуваат наставно ливче, на кое има прашања што се однесуваат на терминолошката лексика и на работата со компјутер. На тој начин, но и преку споделување на размислувањето на студентите за оваа тема, наставникот добива сознанија за нивото на претходните знаења на студентите и за нивните вештини во работа со компјутер и може во одредена мера да ја приспособи својата работа на интересите на студентите;

(2) Формативното оценување (оценувањето во текот на учењето) се реализира континуирано во текот на секој час преку разни техники со кои наставникот ги проценува разбирањето на студентите и нивниот напредок во учењето. Преку формативното оценување наставникот им помага на студентите да ги зајакнуваат сопствените предности, но и самостојно да преземаат активности за надминување на слабостите, а тоа значи дека ова оценување има превентивен, но и корективен карактер. Се употребуваат разни техники, како ЗСН (знам, сакам да знам, научив), пишување есејски текстови, пишување петминутен состав, пишување дневник со двоен запис, подготовка на усна презентација, гласно размислување и друго. Постојан елемент на формативното оценување е континуираната и корективна повратна информација.

(3) Сумативно оценување се реализира по одреден временски период кога е завршено проучувањето на дел од материјалот предвиден за наставниот предмет (прв и втор колоквиум) или на материјалот во целина (завршен испит) и е резултат на низа формативни оценувања реализирани претходно во текот на учењето. Со него наставникот го оценува степенот на усвоеност на наставните цели, што значи дека се оценуваат степенот на постигањата на студентите. Наставата по овој предмет може да се подобри во иднина преку употреба на стратегии за уште поинтерактивен пристап на часовите и што поголема ангажираност на студентите, како и изнаоѓање начини за дополнително подобрување на нивната мотивација.